

Ústav pro českou literaturu Akademie věd České republiky, v. v. i.
Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, v. v. i.
Bohemicum – centrum pro česká studia Univerzity v Řezně
Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.
Slovanský ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.
Ústav slovanské a baltické filologie Filozofické fakulty Univerzity Eötvöse Loránda
Ústav slovenskej literatúry Slovenskej akadémie vied, v.v.i.

si Vás dovolují pozvat na konferenci

Čeština jako literární jazyk v době národních hnutí

(mezioborová konference ke 200. výročí Slávy dcery Jana Kollára)

Praha, 19.–20. září 2024

Kollárovo básnické opus magnum, vydané v roce 1824, představuje jedinečný, ustupující fenomén na utvářející se mapě moderních národů 18. a počátku 19. století: dílo autora, který se narodil a většinu života prožil mimo Čechy či Moravu, vydané v češtině v uherské Pešti. Tehdejší čeština, jak dokládají i pozdější Kollárovy úvahy, plnila rozmanité kulturní funkce. České národní hnutí se od konce 18. století ve spojení s ní a její standardizací prosazovalo pouze postupně, na základě nových filologických autorit, jakými byli Josefa Jungmann a jeho následovníci, kteří ve veřejném prostoru a ve spojení s měšťanskými elitami ukotvovali novou ideologii spjatou s češtinou jako národním symbolem (srov. Macura 1995), a na základě dalšího rozvoje českých médií a knižního trhu. Pozdější Kollárova pozice, stejně jako jeho slavismus, tak již působily anachronicky.

Konference se k češtině jako literárnímu jazyku obrací z nadnárodní perspektivy se zájmem o její konkrétní podoby ve vícejazyčné střední Evropě a zároveň o rozmanité kulturní funkce, jež v iniciačních fázích českého národního hnutí od poloviny 18. do poloviny 19. století měla a jichž nabývala. Její proměny zkoumá v perspektivě funkční diferenciaci jazyků ve střední Evropě (viz Fishman 1989 a následující diskusi), spjaté

s rozvojem médií, resp. knižního trhu. Další konstituci češtiny vnímá konference v perspektivě komunikace jednotlivých center a kulturních programů, a to také tam, kde se ve svých inovacích zcela neprosadila. Pozornost věnuje i okolnostem, podmínkám a protagonistům uvedených procesů.

Jako zvláště významné se jeví tyto okruhy:

- konkrétní vícejazyčná praxe ve střední Evropě v 18. a první polovině 19. století, její média a institucionální opory;
- artikulace hodnot češtiny ve vztahu k jiným jazykům, resp. dialektům a jejich reflexe;
- učenečtí a básničtí představitelé středoevropských národních programů a jejich jazyková praxe;
- symboly češtiny jako literárního jazyka a jejich subverze.

Konference se otevírá rozmanitým metodologiím, které umožní pojednat výše uvedené otázky, zvláště pak přístupům, které mocenské vztahy v habsburské monarchii zkoumají aplikací postkoloniálních studií na místní podmínky (např. Feichtinger – Prutsch – Csáky 2003): tedy umožňují prozkoumat dominantní narativy spojené s „obnovou“ češtiny a dalšími jazyky (širší kulturní motivace návratů k „zlatému věku“ a jejich evropské paralely), resp. způsoby jejich ustalování, spojenou „hybriditu“ (viz např. jungmannovskou konfrontaci s moravským či slovenským jazykem) a konečně okolností a způsoby jejich subverze. Pozornost by měla být zároveň věnována dynamice jazykových „heterotopií“, kupř. jazykové politice církve, a konkurenci vystupujících „center“ s „periferiemi“ (viz již Fiut 2003; např. lingvoliterární program generace Boženy Němcové, obrácený k jazyku „lidu“, ve čtyřicátých letech).

Jednacími jazyky konference budou čeština, slovenština, angličtina a němčina. Vybrané příspěvky mohou autoři a autorky nabídnout k publikaci oborovým časopisům (Česká literatura, Slovo a slovesnost, Slavia, Studia Slavica, Listy filologické apod.). Konferenční poplatek není vybírán, dopravu a ubytování si referující hradí sami (pořádající instituce upozorňují na možnost požádat o cestovní stipendia pro hosty bez institucionálního zázemí, aniž zaručují jejich udělení).

Návrhy příspěvků (s názvem, abstraktem v rozsahu cca 15–20 řádků a s biobibliografickým medailonem včetně institucionální afiliace a kontaktní e-mailové adresy) pošlejte prosím do 28. února 2024 na *obě* e-mailové adresy dobias@ucl.cas.cz (dr. Dalibor Dobiáš), koupil@ujc.cas.cz (dr. Ondřej Koupil).

Workshop se koná s podporou Strategii AV21 Akademie věd České republiky: výzkumný program Identity ve světě válek a krizí a Grantové agentury České republiky (GA23-05437S).